

Agata Bańska

CZYTANIE ZE ZROZUMIENIEM

Czytanie ze zrozumieniem, to niezwykle ważna umiejętność w życiu każdego człowieka. Jest to umiejętność, którą należy kształtować już od pierwszych lat nauki szkolnej.

Trwająca w XX wieku rewolucja techniczna powoduje konieczność posiadania takiej wiedzy, która pozwoliłaby sprawnie przeprowadzać odpowiednią selekcję informacji. Ważna jest również umiejętność różnicowania informacji przy korzystaniu z różnych, nowoczesnych form przekazu.

W nadchodzących dziesięcioleciach wymagania stawiane nauce czytania ze zrozumieniem będą się

zwiększać. Dlatego też, możliwie jak najszybciej ukazujemy dziecku praktyczną wartość czytania oraz rozwijamy w nim zdolność czytania ze zrozumieniem.

Aby osiągnąć dojrzałość w czytaniu, trzeba umieć rozumieć każde słowo. W tym celu nieodzowne jest kształcenie myślenia, które towarzyszy czytaniu.

Podstawę czytania stanowią mechaniczne nawyki takie jak:

- **spozrzeganie od lewej strony do prawej,**
- **dokładne przenoszenie wzroku z końca jednego wiersza do początku następnego,**
- **przyswojenie zasobu znanego słownictwa.**

Bez utrwalenia tych nawyków uczeń wyższych klas lub nawet osoba dorosła nie będą w stanie osiągnąć maksymalnego rozumienia czytanego tekstu. Nawyki te muszą się jednak zautomatyzować, tak aby czytelnik mógł skupić całą uwagę na rozumieniu i interpretacji tekstu. Często w nauczaniu przesadnie podkreślamy rolę techniki czytania, a może to prowadzić do werbalizmu, który niewiele ma wspólnego z prawdziwym czytaniem.

Przy rozumieniu czytanego tekstu drukowanego zachodzą takie same procesy, jak w procesie percepcji słów mówionych. Oznacza to, że percepcja słów pobudza znaczenia, które prowadzą do rozumienia. Znaczenia te zależą od indywidualnych doświadczeń życiowych jednostki, jak również od jej łatwości porozumiewania się.

Rozumienie w procesie czytania staje się coraz bardziej efektywne z wiekiem, aby wreszcie u osób biegłych w czytaniu przewyższyć rozumienie tekstu słuchanego. U dzieci w początkowej fazie nauki czytania, gdzie kładzie się nacisk na zautomatyzowanie umiejętności czytania, rozumienie tekstu słuchanego bywa zwykle lepsze. Gdy zaś uczniowie osiągną już wyższy stopień biegłości w czytaniu, rozumienie tekstu czytanego staje się zwykle bardziej sprawne. Dzieje się tak dzięki nagromadzonemu doświadczeniu życiowemu, większej dojrzałości i zwiększonej umiejętności czytania.

W procesie nauki czytania ze zrozumieniem, nieporozumieniem jest traktowanie szybkości czytania jako odrębnego aspektu tego procesu. Samo tempo identyfikacji słów ma niewielką wartość dla procesu czytania, o ile nie zachodzi przy tym rozumienie czytanego tekstu. Jeżeli program nauczania czytania jest odpowiedni, szybkość czytania rozwinię się samoistnie. Jeśli dziecko jest w stanie zrozumieć tekst, to im jaśniej go rozumie, tym szybsze będzie tempo jego postępów w czytaniu.

Czytanie jest czynnością osobistą, zależną jedynie od indywidualnych potrzeb, zainteresowań i woli człowieka. Wzbogaca nie tylko jego sferę poznawczą – intelektualną, ale rozwija także wartości moralno – społeczne. Znaczenia słów napotymane podczas czytania są oparte na doświadczeniach życiowych jednostki.

Rozumienie podczas czytania określa szereg rozmaitych czynników. Można przytoczyć m. in. następujące:

- **jednostkowe różnice w zdolnościach umysłowych,**
- **bogactwo przeżyć,**
- **stopień zmechanizowania czynności czytania,**
- **elastyczność w podejściu do czytania.**

Ważne są też warunki sprzyjające rozumieniu czytanego tekstu. Wymienić tu należy:

- **dostosowanie stopnia trudności czytanego tekstu do poziomu czytelnika;**
- **przygotowanie ucznia do czytania danego tekstu tj. uczeń powinien znać poprawną wymowę i znaczenie trudnych czy nowych słów;**

- **motywacja: nauczyciel powinien wprowadzić bodźce, które zainteresowałyby uczniów tematem;**
- **usunięcie przeszkód takich jak: brak pewności siebie, ubogie słownictwo.**

Zanim uczeń zrozumie sens zdań, akapitów i większych fragmentów tekstu, musi nabyć umiejętność: uchwycenia zależności pomiędzy słowami i grupami słów, właściwej interpretacji znaków przestankowych, rozumienia metafor.

Osoba biegła w czytaniu potrafi wybrać z tekstu tylko to, czego w nim szukała i co chce w danej chwili. Może wybrać sobie czas, miejsce i sposób czytania, który mu najbardziej odpowiada. Wytrawny czytelnik wykorzystuje swoje specyficzne umiejętności rozumienia w takim stopniu, który pozwoli mu osiągnąć zamierzony cel. Najważniejsze specyficzne umiejętności rozumienia to:

- **czytanie wybiórcze, pozwalające na selektywne czytanie w celu otrzymania określonych informacji,**

- przyswajanie treści istotnych dla danego zagadnienia,
- wyłanianie głównej myśli,
- wyciąganie wniosków.

Działalność rozwijająca czytanie ze zrozumieniem może przebiegać podczas:

- czytania pasywnego,
- czytania cichego,
- czytania głośnego.

We wczesnym dzieciństwie, kiedy o samodzielnym czytaniu dziecka nie może być jeszcze mowy, rozumienie treści można stymulować przez czytanie pasywne. Polega ono na czytaniu tekstu przez nauczyciela. Ważne jest, aby tekst przeczytany był z dobrą dykcją i interpunkcją, aby przyciągnął uwagę i zainteresował dziecko.

Do sprawdzenia, czy i w jakim stopniu treść tekstu przez dziecko w czytaniu pasywnym została zapamiętana i rozumiana, mogą służyć **metody werbalne** (różnego typu pytania, reprodukcja treści, zapamiętywanie wyrazów, przedstawianie własnej koncepcji usłyszanej treści) oraz **niewerbalne** (rysunki, gesty, rekwizyty, obrazki).

Czytanie pasywne, choć nie daje dziecku bezpośredniej przyjemności związanej z czynnym czytaniem (głośnym albo cichym), to jednak rozwija i angażuje te funkcje psychiczne, które są ważne dla umiejętności czytania. Jest dla dziecka pewną formą treningu umysłowego.

Czytanie ciche, podobnie jak czytanie pasywne, może być okazją do kształcenia rozumienia przeczytanego tekstu. W czytaniu cichym możemy wykorzystywać podane wcześniej werbalne i niewerbalne formy sprawdzenia rozumienia treści, urozmaicając je różnymi propozycjami. Na ciche czytanie pozwalamy dziecku wówczas, gdy upora się już ono z błędami w czytaniu, a ma jeszcze jedynie kłopoty z szybkością i techniką czytania. Rozumienie treści podczas cichego czytania sprawdzamy poprzez różne, proste ćwiczenia.

U dzieci z trudnościami w czytaniu preferuje się raczej głośne czytanie, które jest bezpośrednią okazją do sprawdzenia poziomu czytania i dalszego świadomego nim kierowania.

BIBLIOGRAFIA:

Sawa B. *Jeżeli dziecko źle czyta i pisze*. WSiP
Warszawa 1994

Spionek H. *Zaburzenia rozwoju uczniów a
niepowodzenia szkolne*. PWN Warszawa 1973

Waszkiewicz E. *Pracuję z sześciolatkiem.
Poradnik dla nauczycieli i rodziców*.
WSiP Warszawa 1996

Zakrzewska B. *Trudności w czytaniu i pisaniu*.
WSiP Warszawa 1996

Scenariusz zajęć

Temat : „ W jesiennym pociągu wyobraźni”

Grupa : 5-latki

Cel ogólny – wzbogacenie słownictwa związanego z porą roku(jesień).

Cele operacyjne:

- doskonalą umiejętności swobodnego wypowiedzania się na określony temat,
- rozszerza zakres swojego słownictwa,
- wypowiada się na temat ilustracji,
- potrafi scharakteryzować porę roku - jesień;
- doskonalą umiejętności manualne,
- rozwija i wzbogaca swoją wyobraźnię,
- posługuje się różnymi technikami plastycznymi.

Metody:

- oglądowe- przykład, udostępnianie dzieł sztuki,
- czynne – samodzielnych doświadczeń, przekład intersemiotyczny, drama (stopklatka),
- słowne- wiersz, pogadanka, rozmowa, instrukcja, żywego słowa.

Formy:

- grupowa
- indywidualna

Środki dydaktyczne:

- płótna, farby, pędzelki, wiersz „ Jesienny pociąg” D. Gellner,
- A. Vivaldi „ Cztery pory roku - jesień”.

Przebieg:

I. Część wstępna.

1. Powitanie

- nauczyciel wita się z dziećmi przy pomocy „iskierki przyjaźni” -

*Iskierkę przyjaźni puszczam w krąg,
niech zaraz wróci do moich rąk.*

2. „Rzeźby w parku” – zabawa muzyczno – ruchowa. Nauczyciel dzieli dzieci na dwie grupy „rzeźby” i „turyistów”. Turyści obserwują z boku, jak rzeźby spacerują przy muzyce po sali. Gdy muzyka cichnie nauczyciel wydaje polecenie: zamień się w taką rzeźbę, abyśmy mogli odgadnąć, czy jesteś rzeźbą wesołą, smutną, złą itd. Rzeźby przyjmują odpowiednią pozę i robią stosowną minę, natomiast turyści przechadzają się po parku i odgadują jakie emocje wyrażają poszczególne rzeźby.

II. Część właściwa.

1. Wysłuchanie wiersza „Jesienny pociąg” D. Gellner.

Stoi pociąg
na peronie-
żółte liście ma w wagonie
i kasztany, i żołędzie-
dokąd z nimi jechać będzie?
Rusza pociąg
sapiąc głośno.
Już w przedziałach
grzyby rosną,
a na półce,
wśród bagaży,
leży sobie bukiet z jarzyn.

Pędzi pociąg
lasem, polem
pod ogromnym parasolem.
Zamiast kół kalosze ma,
za oknami deszcz mu gra.
O, zatrzymał się na chwilę!
Ktoś w wagonie drzwi uchylił
potoczył w naszą stronę
jabłko duże
i czerwone.

2. Rozmowa o wierszu. Nauczyciel zadaje dzieciom pytania:

- O czym był wiersz?
- Co wiózł pociąg?
- Jaki kolor miały liście w wagonach?
- Jakie znają jesienne warzywa?
- Co spada jesienią z drzewa?
- Jaki owoc pojawił się w wierszu?
- Jak powiesz małe duże np. jabłko?

3. Pogadanka- nauczyciel rozmawia z dziećmi jak wyobrażają sobie jesień, jak wyglądałby i co wiozłby ich jesienny pociąg, a może zabrałby jakieś zwierzątka? Nauczyciel też opowiada o swoim wyobrażonym pociągu.

4. Praca plastyczna – dzieci malują swoje wyobrażenie jesiennego pociągu słuchając jednocześnie muzyki.

III. Część końcowa.

1. Zakończenie:

- podsumowanie zajęć – dzieci omawiają swoje prace,
- powieszenie i omówienie prac,
- posprzątanie sali.

KARTA PRACY DO LEKTURY DZIECI Z BULLERBYN (PROPOZYCJE METOD PRACY Z LEKTURĄ I ĆWICZEŃ JĘZYKOWYCH)

1. Uzupełnij dane o lekturze.

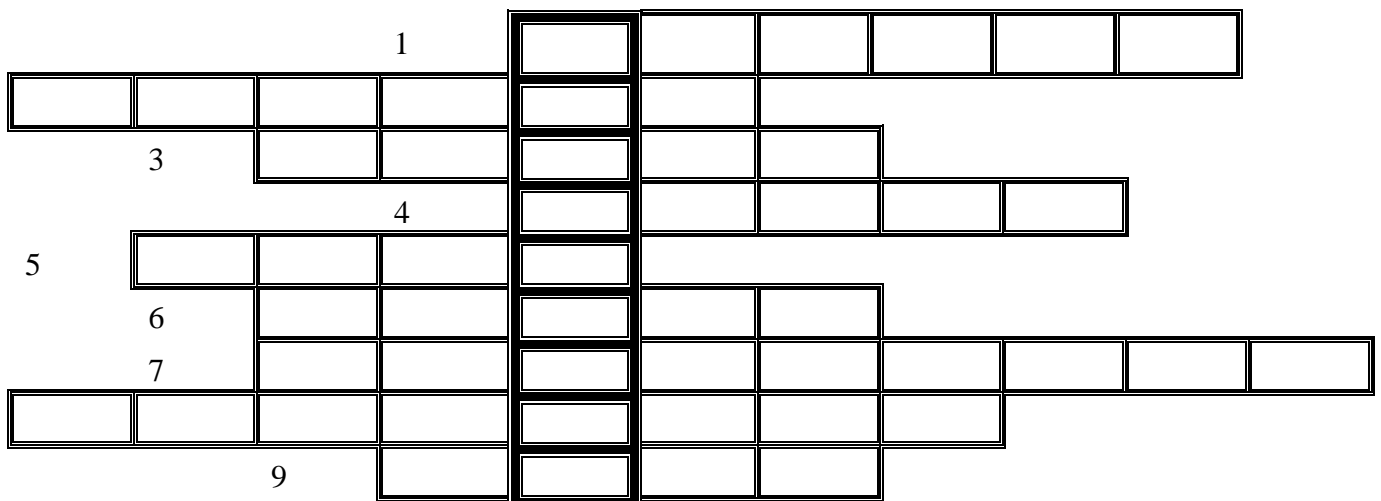
Autor :

Tytuł :

Miejsce akcji :

Główni bohaterowie :

2. Rozwiąż krzyżówkę i napisz hasło.

1. Siostra Anny.

2. Imię jagniątka Lisy.

3. Imię ulubionej lalki Lisy.

4. Brat Lisy i Bossego.

5. Właściciel Svippa.

6. Lisa otrzymała od niej broszkę.

7. Imię kury Bossego.

8. Chłopcy przechowywali w niej wyrwane zęby.

9. Siostra Britty.

Hasło :

3. Przeczytaj uważnie zdania. Zastanów się , które z nich są prawdziwe, a które fałszywe. Przy każdym z nich postaw literkę **P** (prawdziwe) lub **F** (fałszywe).

Lisa otrzymała na 7 urodziny rower	
Pies Ollego nazywa się Malcolm	
Lasse i Bosse odwiedzali się nawzajem przechodząc po gałęziach lipy.	
Grzeczny to właściciel sklepu w Wielkiej Wsi.	
Szkoła znajdowała się w Wielkiej Wsi.	
Kerstin to siostra Anny.	
W Cichym jeziorze można łowić raki.	
Dzieci założyły Wiśniową Spółdzielnię	
W Skrzyni Mędrców chłopcy chowali swoje zabawki.	
W czasie wakacji dzieci plewiły rzepę.	
Podczas ferii dzieci odwiedziły ciocię Jenny.	
W Wielki Czwartek dzieci w Bullerbyn przebrały się za baby – jagi.	
Dziadziuś obchodził dziewięćdziesiąte urodziny.	
Lisa wyrwała ząb Ollemu.	
Bullerbyn to mała wioska składająca się z trzech zagród.	

4. Z podanych niżej przymiotników wybierz te , które charakteryzują Lisę i wpisz je w odpowiedniej formie.

smutna , niegrzeczna , troskliwa , wesoła , pracowita , ,towarzyska
łękliwa ,wrażliwa , odważna, okrutna, tchórzliwa , nieśmiała,
koleżeńska.

Lisa była dziewczynką :

5. Uzupełnij charakterystykę Lisy wpisując w puste miejsca odpowiednie słowa i wyrażenia

Mam na imię Mamlat.
Mieszkam w w Środkowej .Mam
dwóch braci i..... Chodzę do szkoły
w..... .Moja ulubiona zabawka to
Lubię bawić się z Nie lubię gdy.....
Moja najlepsza przygoda :

6.Napisz krótką charakterystykę Lassego .

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

7.Lisa i Anna pisały do siebie listy. Teraz ty napisz list do jednej z dziewczynek(poinformuj o swoim przyjeździe na wakacje do Bullerbyn). Pamiętaj ,aby zachować poprawną formę listu. Wykorzystaj zamieszczony schemat listu.

	Miejscowość	Data
	Nagłówek	
Wstęp		
Rozwinięcie		
Zakończenie		
	Zwrot grzecznościowy	
	Podpis	

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

8. Uporządkuj w kolejności alfabetycznej imiona dzieci z Bullerbyn.

Lisa , Olle, Kerstin, Bosse, Lasse, Anna.

.....

9. W podanych niżej wyrazach zaznacz na czerwono samogłoski , na niebiesko spółgłoski.

Bullerbyn , Spółdzielnia Wiśniowa , Pontus, Olle, Wodnik.

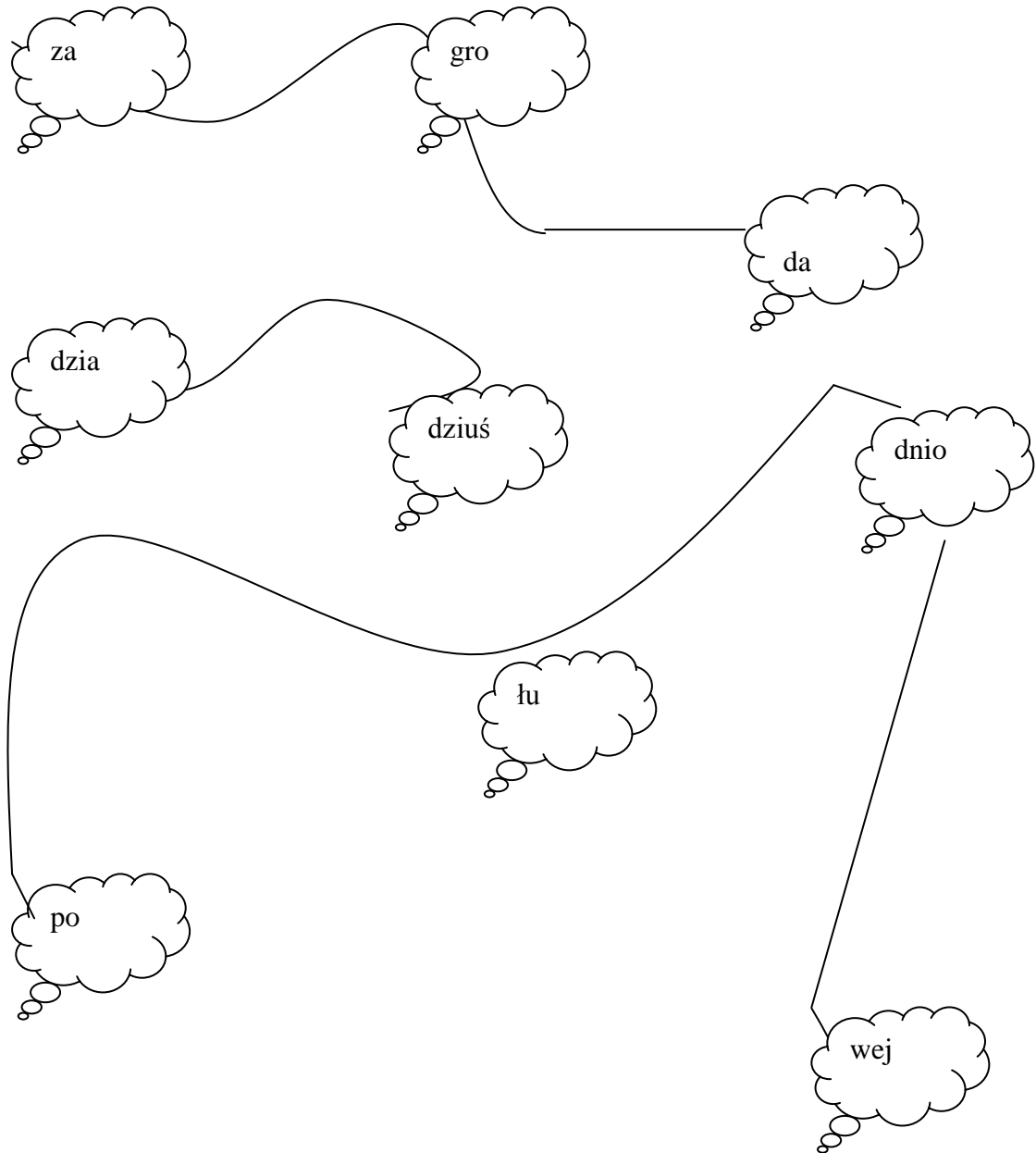
10. Wyszukaj w płatanince pasujące do siebie sylaby. Utwórz z nich wyrazy i zapisz.

.....

.....

.....

11. Zgodnie ze szwedzką tradycją do dzieci w Bullerbyn z prezentami przychodzi Gnom. Przeczytaj o nim krótki tekst i wpisz brakujące litery.

Gnom to według dawny... , l..dowych wie..eń ka..etek , d..szek podziemny, st..egący ukryty.. skarb..w. Gnomy są małe i ch..de,ale bardzo zwi.....e. Bardzo l..bią p...ebywać pod ziemią .

12. Pamiętając ,że autorka Dzieci z Bullerbyn pochodziła ze Szwecji uzupełnij poniższy tekst . Zastanów się jaką literą piszemy nazwy państw i ich mieszkańców, a jaką przymiotniki utworzone od nazwy tych państw.

Ojczyznę Astrid Lindgren jest Dziewczynka pochodząca z tego kraju to , a chłopiec toKsiążki Astrid Lindgren są tłumaczone z języka

13.Z przedstawianych w ramkach liter ułóż wyrazy. Obok dopisz liczbę mnogą.

ADORGAZ

.....

OROIZEJ

.....

OKTAINGAJ

.....

BAZ

.....

AJNLEIZDŁÓPS

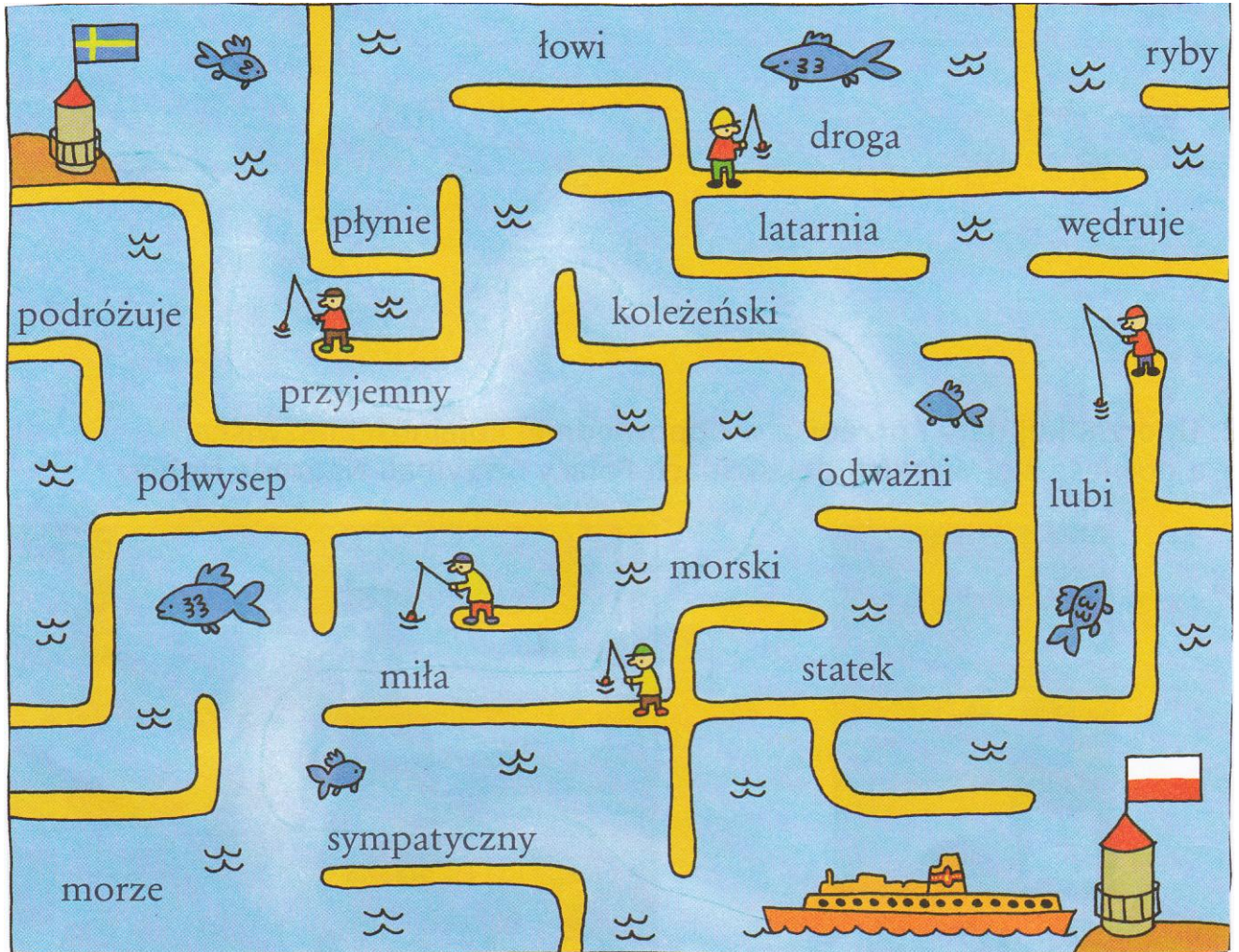
.....

14.Bullerbyn leży w Szwecji. Przepełń do Szwecji przez morze drogą wyznaczoną przez przymiotniki. Napisz wszystkie wyrazy obok odpowiednich nazw części mowy.

Rzeczowniki

Czasowniki.....

Przymiotniki.....

15. Pomóż Lisie wyszukać w odpowiednim tomie encyklopedii podane w ramce wyrazy. Wpisz wyrazy pod właściwymi tomami.

wieloryb ,foka ,Antarktyda, pingwin, lodowiec, mewa, biegun
ocean , geografia , kontynent, polarnik ,zorca

16. Przeczytaj opowiadanie. Następnie uzupełnij tekst słownictwem z ramki. Przeczytaj go ponownie. Co obserwujesz ?

rozwścieczony , jak oszalały ,nagle , pędem , jak burza , co sił w nogach , natychmiast , przerażony , zły.

Baran nie dawał za wygraną . Uderzał łbem w drzewo.....
Podbiegał też..... do kamienia , na którym siedziało troje
..... .Lasse wychylił się zza krzaka i zaczął biec w
kierunku kamienia. Baran puścił się za nim i przewrócił chłopca .Ale
Lasse się poderwał i popędził przed
siebie..... Na szczęście drzwi do szopy były otwarte i
chłopiec.....wpadł do środka.Za nimbaran .

17. Zapisz tytuł rozdziału do , którego odnosi się ten rysunek.

